

PAŽYMA
DĒL PAPILDOMŲ NUOLAIDŲ TAIKYMO

2016-03-24 Nr. (16)SI-7)SP-26

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje 2016 m. vasario 15 d. gautas pasiteiravimas apie tai, kad interneto svetainėje skelbiama Akcija Nr. 3, jog „ši mėnesį gėjams, gėjoms ir pederastams taikomos papildomos nuolaidos“ (toliau – Akcija Nr. 3). Paklausime prašoma įvertinti, ar nuolaidų teikimas tam tikros lytinės orientacijos asmenims nėra diskriminuojantis lytinės orientacijos pagrindu.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 18 str. 3 d., pradėtas tyrimas lygių galimybių kontrolieriaus iniciatyva dėl papildomų nuolaidų taikymo „gėjams, gėjoms ir pederastams“ galimo prieštaravimo Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p., pagal kurį prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai privalo visiems vartotojams, nepriklausomai nuo jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 25 str. 1 d., 2016 m. vasario 25 d. raštu Nr. (16)SI-7)S-106 kreipėsi į UAB „(Informacija neskelbtina)“ direktorių ir paprašė motyvuotai paaiškinti, kokie asmenys yra priskirtini „gėjams, gėjoms ir pederastams“, kaip jie identifikuojami ir kodėl būtent šiems asmenims yra taikomos papildomos nuolaidos. Taip pat prašyta paaiškinti, kaip suvokiamos žodžių „pederastas“ ir „gėja“ reikšmės.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

UAB „(Informacija neskelbtina)“ direktorius pateikė paaiškinimą elektroniniu paštu ir informavo, kad dėl UAB „(Informacija neskelbtina)“ interneto svetainėje paskelbtos Akcijos Nr. 3 niekas nesikreipė ir todėl nereikėjo identifikuoti asmenų, kurie save pristatytų gėjais, gėjomis ar pederastais. Direktorius informavo, jog poreikio Akcijai Nr. 3 Lietuvoje nėra, todėl galvojama apie jos nutraukimą.

UAB „(Informacija neskelbtina)“ direktorius taip pat paaiškino, kad Akcija Nr. 3, kaip ir interneto svetainėje skelbiami anekdotai bei dažniausiai užduodamų klausimų skiltis, skirta potencialiems klientams pralinksinti ir jų dėmesiui pritraukti.

UAB „(Informacija neskelbtina)“ direktorius paaiškino žodžių „gėja“ ir „pederastas“ reikšmes, nes esą prieš paskelbiant Akciją Nr. 3, šių žodžių reikšmių buvo ieškota viešai prieinamuose šaltiniuose. „Gėja yra moteriškas vardas. Kilmė: Gėja yra graikų kilmės vardas. Trumpa reikšmė: „gaji“; mitologinė žemės, vaisingumo ir motinystės deivė. Pederastas, anot svetainės www.lietuviuozodynas.lt, (gr. Paid - erastės - berniukų mylėtojas) – vyras, užsiiminėjantis pederastija; homoseksualistas“, - teigia direktorius.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Lygių galimybių kontrolieriaus iniciatyva atliekamo tyrimo metu buvo siekiama nustatyti, ar paskelbtos Akcijos Nr. 3 metu, kada papildomos nuolaidos UAB „(Informacija neskelbtina)“ buvo taikomos „gėjams, gėjoms ir pederastams“, nebuvo sudarytos mažiau palankios sąlygos įsigyti prekes ir paslaugas asmenims, nesantiems homoseksualios orientacijos. Taigi buvo atliekamas tyrimas dėl galimos diskriminacijos lytinės orientacijos pagrindu vartotojų teisių apsaugos srityje.

2. Atkreiptinas dėmesys, kad Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 d. diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Lygių galimybių įstatymas neapibrėžia lytinės orientacijos sąvokos, todėl lytinės orientacijos sąvoka aiškinama, vadovaujantis viešojoje erdvėje, žodynuose, enciklopedijose pateikiamais verbaliniais aiškinimais. Terminas orientacija apibūdina subjekto (asmens) perspektyvą į objektą. Taigi lytinė orientacija parodo kiekvieno individo orientaciją į lytinį ir kitokį bendravimą su tam tikros lyties žmonėmis, ji gali reikšti norą, poreikį lytiškai bendrauti su priešingos lyties asmenimis (heteroseksualumas), tos pačios lyties asmenimis (gėjais ir lesbietėmis), su moterimis ir vyrais (biseksualiais abiejų lyčių žmonės).

„Seksualinę orientaciją galima suprasti kaip „kiekvieno asmens gebėjimą jausti stiprų emocinį, jausminį ir seksualinį potraukį priešingos lyties arba tos pačios lyties, arba daugiau nei vienos lyties asmenims ir užmegzti intymius ir seksualinius santykius su tokiais asmenimis“¹.

Gėjus yra homoseksualios orientacijos vyras². Iš pateikto „(Informacija neskelbtina)“ atsakymo galima konstatuoti, kad žodis „pederastas“ yra tapatinamas su homoseksualios orientacijos vyru. Tyrimo metu nebuvo vertinamas žodžio „pederastas“ vartojimo etiškumas ir leistinumas lietuvių kalboje, nes šio klausimo svarstymas yra Valstybinės lietuvių kalbos komisijos kompetencijoje.

Žodžio „gėja“ reikšmė nėra aiškinama, nes, pasak UAB „(Informacija neskelbtina)“ direktoriaus, tai yra moteriškas vardas. Tačiau galima diskriminacija dėl vardo šiuo atveju nėra nagrinėjama, nes vardas nepatenka į Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą draudžiamų diskriminavimo pagrindų sąrašą.

Taigi darytina išvada, kad Akcija Nr. 3 galėjo apriboti vyrų, kurie nėra homoseksualios orientacijos asmenys, galimybes gauti UAB „(Informacija neskelbtina)“ teikiamas paslaugas tokiomis pačiomis sąlygomis kaip homoseksualios orientacijos vyrams jos buvo siūlomos.

3. Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. nustato, kad prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai privalo visiems vartotojams, nepriklausomai nuo jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Lygių galimybių įstatymo 10 str. nustatyta, kad Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. įtvirtintos pareigos nevykdymas laikomas lygių galimybių pažeidimu.

4. Tyrimo metu paaiškėjo, kad 2016 m. vasario 26 d. UAB „(Informacija neskelbtina)“ interneto svetainėje Akcija Nr. 3 buvo panaikinta. Pažymėtina, kad dėl UAB „(Informacija neskelbtina)“ paskelbtos Akcijos Nr. 3 taikymo sąlygų nebuvo gauta diskriminaciją patyrusių asmenų skundų, UAB „(Informacija neskelbtina)“ paaiškinime teigiama, kad Akcijos Nr. 3 sąlygos nebuvo taikytos, nes niekas nesikreipė dėl papildomų nuolaidų gavimo, Akcija Nr. 3 buvo panaikinta pradėjus tyrimą lygių galimybių kontrolieriaus iniciatyva.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 1 d. 5p. bei Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 15 str.

¹ Europos nediskriminavimo teisės vadovas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2010. Psl.95.

² <http://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/g/gejus>

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

nutraukti tyrimą, nutraukus lygias teises pažeidžiančias veikas.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Lobačevskytė